

LG-2013-35472

INSTANS: Gulating lagmannsrett – Beslutning
DATO: 2013-05-14KUNNGJORT: 2013-06-21
DOKNR/PUBLISERT: LG-2013-35472
STIKKORD: Ærekrenkelse.
SAMMENDRAG: Saken gjelder krav om mortifikasjon av påstått ærekrenkende utsagn samt krav om oppreisningserstatning for samme, jf straffeloven § 253 nr 1 og skadeserstatningsloven § 3-6 .
SAKSGANG: Stavanger tingrett TSTAV-2011-108237 – Gulating lagmannsrett LG-2013-35472 (13-035472PRI-GULA/AVD1). Se også LG-2010-160175 .
PARTER: A, X Africa AS, B, C og Solar Harvest Ltd (advokat Per Danielsen) mot Statoil ASA (advokat Kyrre Eggen).
FORFATTER: Lagmann Jan Erik Erstad, lagdommer Rannveig Sjøvoll, lagdommer Ørnulf Jacobsen.

Premisser

Saken gjelder krav om mortifikasjon av påstått ærekrenkende utsagn samt krav om oppreisningserstatning for samme, jf strl § 253 nr 1 og skadeserstatningsloven § 3-6 .

I sak mellom foranstående parter med A, C, D, B, X Africa AS og X Africa Ltd som saksøkere og Statoil AS som saksøkt, avsa Stavanger tingrett den 8.2.2013 dom med slik domsslutning: Statoil ASA frifinnes.

Ved erklæring datert 21.2.2013 fra advokat Per Danielsen, innstemplet hos tingretten den 21.2.2013, har A, C, B, X Africa AS og Solar Harvest Ltd (tidligere X Africa Ltd), fremsatt anke mot dommen. D har ikke anket dommen.

Det er prinsipalt fremsatt anke i straffeprosessuelle former. Subsidiært er det anket sivilrettslig for så vidt gjelder de sivile rettskravene (krav om oppreisning), jf strpl § 435 .

Ankene gjelder i begge tilfeller tingrettens bevisvurdering, lovanvendelse og saksbehandling. Det vises til at saken gjelder beskyldning om korrupsjon, og dermed beskyldning om en eller flere straffbare handlinger som objektivt sett klart er egnet til å skade alle de ankende parters gode navn og rykte og deres stilling og næring, jf strl § 247 . I forhold til de private ankende parter foreligger i tillegg krenkelse av æresfølelsen (integriteten), jf strl § 246 . Selskaper har etter gjeldende rett ikke « æresfølelse ».

De ankende parter er beskyldt for straffbare handlinger både etter norsk og ghanesisk rett.

Det følger av EMK art 8 at Norge folkerettslig er forpliktet til å beskytte sine innbyggere mot så alvorlige beskyldninger. At de ankende parter ikke fikk medhold i tingretten, innebærer et brudd på denne forpliktelsen. Tingretten har ikke drøftet betydningen av EMK art 8 , noe som representerer feil lovanvendelse.

Videre gir uskyldspresumsjonen i EMK art 6 også beskyttelse mot de aktuelle beskyldningene i injuriesak. Heller ikke dette har tingretten drøftet betydningen av, noe som representerer feil lovanvendelse.

Endelig har tingretten heller ikke noe sted vurdert forholdet mellom de nevnte rettigheter og hensynet til ytringsfriheten, jf EMK art 10 . Tingrettens drøftelse « henger i luften », uten rettslig forankring.

Som eksempler fra EMD's praksis for så vidt gjelder artikkel 6 , vises det til saken Pedersen og Baadsgaard mot Danmark [EMDN-1999-49017], i forhold til artikkel 8 til saken Gourguenidze mot Georgia og saken A mot Norge sammenholdt med Rt-2005-1677 .

I sterk kontrast til hva som er riktig utgangspunkt, har tingretten i premissene på side 17 vurdert om strl § 246 og § 247 « direkte » (objektivt) er overtrådt i det hele tatt eller ikke. Vurderingen synes å indikere at tingretten ikke har hatt en saksbehandlingsmessig riktig tilnærming til hvilke grunnleggende rettslige utfordringer saken byr på, noe som synes å ha sammenheng med feil lovforståelse og feil rettsanvendelse. Det er åpenbart at strl § 246 og § 247 objektivt sett er overtrådt.

Tingretten har heller ikke forankret den mer konkrete vurderingen i noen rettskilde. Dommen preges av frirettslig synsing når det gjelder rettsstridvurderingen. Dette representerer feil saksbehandling, feil lovanvendelse og feil rettsanvendelse.

Tingretten pliktet å forholde seg til lovbestemmelser, domstolskapt rettspraksis og domstolskapt retningslinjer. Dette har ikke skjedd. Strl § 249 nr 3 som er sentral og gjelder aktsomhetskravene, er ikke en gang nevnt. Premissene er så uklare at det i stor grad ikke er mulig å etterprøve vurderingene fordi disse mangler forankring i rettskildene. Det kan argumenteres for opphevelse av dommen med hovedforhandling, men av prosessøkonomiske grunner vil dette ikke bli gjort.

Det understrekes videre at aktsomhet er en forutsetning for beskyttelse av ytringsfrihetsbestemmelsen i EMK art 10 , noe som er en rød tråd gjennom EMD's domspraksis. Tingretten synes ikke å ha vært klar over dette. Det vises som eksempel til sak McVicar mot Storbritannia [EMDN-1999-46311], avsnitt 73 hvor aktsomhetselementet poengteres.

Det påpekes i den forbindelse at aktsomhetskravene for journalister etter rettspraksis er meget strenge, men mildere enn for selskaper og dets ansatte. Som eksempel vises det til sak Flux mot Moldova, hvor injurianten hadde tre uavhengige og troverdige kilder å bygge på. Det var likevel ikke nok. I vår sak hadde ankemotparten en anonym informant som de ankende parter ennå ikke har fått vite hvem er og som ikke en gang Statoil selv vet hvem er. Tingretten oppstiller ikke disse aktsomhetsproblemstillingene idet hele tatt.

Tingretten synes å mene at aktsomhetsspørsmålet er noe annet enn rettsstridsspørsmålet, men aktsomhet er en sentral og avgjørende forutsetning for frifinnelse, nettopp i rettsstridsvurderingen.

I faktabeskyldningssaker er aktsomhetsspørsmålet regelmessig helt sentralt. Svikter det her, får det direkte betydning for resultatet. Dersom aktsomhetskravet ikke er tilfredsstillt, kreves det « special grounds » for å frifinne injurianten. Prinsippet fremgår overalt i EMD's praksis, se eksempelvis sak Pedersen og Baadsgaard [EMDN-1999-49017] avsnitt 78. Kravet til særlige grunner er her nærmere definert som et spørsmål om graden av alvorlighet og om injurianten hadde tilstrekkelig pålitelige kilder som ga grunn til å stole på beskyldningenes riktighet.

At vår sak gjelder meget alvorlige beskyldninger er åpenbart. Dette trekker klart i retning av at det ikke finnes « særlige grunner ». Slik er også rettspraksis. For så vidt gjelder kravet til pålitelige kilder, finnes etter rettspraksis i sammenlignbare saker « særlige grunner » bare

dersom injuriantene med tilstrekkelig god grunn kan vise til tilstrekkelige gode og pålitelige offentlige kilder. Som eksempel kan vises til saken Bladet Tromsø avsnitt 66, se motsetningsvis McVicar saken [EMDN-1999-46311].

I nærværende sak hadde injuriantene ingen troverdige kilder å vise til, kun ubegrunnede mistanker som det var klart var uholdbare allerede lenge før beskyldninger ble fremsatt i møtet den 30.1.2009. Dette momentet har den avgjørende betydning at resultatet skulle vært som i McVicar saken: Statoil skal dømmes.

EMD's nevnte prinsipp i injuriersaker av nærværende type, er inkorporert i nasjonal rett, jf Rt-2005-1677 « Fævennen », punkt 74.

I vår sak finnes det åpenbart ingen spesielle eller særlige grunner for frifinnelse, og tingretten har heller ikke vist til noen slik grunn og heller ikke operert med riktig problemstilling.

EMD's aktsomhetsstandard finnes igjen i norsk rett i strl § 249 nr 3. Det følger av bestemmelsen at injurianter plikter å opptre aktsomt i enhver henseende, hvilket omfatter plikt til å skaffe bevis før man fremsetter grove beskyldninger. Bestemmelsen oppstiller også plikter i forhold til ordvalg, form og tidspunkt med hensyn til presentasjon av det som finnes av beskyldninger i Quote A, dersom injurianten først bestemmer seg for å ville ærekrenke.

Tingretten mener at ankemotparten var kontraktmessig forpliktet til å fremsette beskyldningen. Uten at det sies av tingretten, følger det for så vidt av ordlyden i strl § 249 nr 3 at dersom man er « nødsaget » til å uttale seg eller opptrer for å ivareta eget eller andres « tarv », har man i utgangspunktet rett til å fremsette ærekrenkelser. Feilen er imidlertid at tingretten synes å ha stanset drøftelsen her.

Det heter nemlig videre i bestemmelsen at Statoil i tilfelle må « godtgjøre », dvs sannsynliggjøre at selskapet har opptrådt i aktsom god tro i « enhver henseende ». Tingrettens drøftelse er mangelfull idet den ikke drøfter vilkårene for å måtte akseptere en fremsatt ærekrenkelse.

I faktisk henseende kom tingretten til at ankemotpartens kilde var og er anonym, ikke identifiserbar for de ankende parter og heller ikke for ankemotparten. Det følger da av gjeldende rett at rettsstridsvurderingen (aktsomhetsvurderingen) blir om Statoil har fremsatt beskyldningen for egen regning, hvilket tingretten heller ikke synes å ha vært klar over.

Tingretten har funnet det bevist ikke bare at kilden er blitt holdt anonym for de ankende parter, men også for ankemotparten selv. Dette er oppsiktsvekkende og reiser spørsmål om hvem og hvilke motiver som er ute og går. Slike kritiske spørsmål finnes ikke i tingrettens drøftelse. Forretningsverdenen har nok av folk som er økonomiske eller andre grunner ikke går av veien for å skade andre, kanskje særlig i Afrika og særlig når man slipper å stå frem og kan få betalt, eksempelvis.

Det fremholdes videre at det generelt er liten eller ingen grunn til å ha tillit til anonyme kilder. Slike « kjeltringer » bør i alle fall ikke ankemotparten lytte til, og kan bebreides for å ha gjort det. Så lenge det ikke fantes noe holdepunkt for beskyldningens sannhet ut over en (uriktig) regulær og ubegrunnet påstand, skulle beskyldningen ikke vært fremsatt overfor de ankende parter i det hele tatt, dette ikke som følge av kontraktsforpliktelser eller lojalitetsforpliktelser, slik tingretten drøfter, men fordi lovgivningen beskytter direkte mot slikt.

Det anføres etter dette at ankemotparten opptrådte klart uaktsomt i lovens forstand, både i forhold til kravene til undersøkelsesplikt før fremsettelsen av beskyldningen og i forhold til hvordan selskapet i tilfelle presenterte det man hadde.

Ovenstående gjelder angrep mot det tingretten har funnet bevist. Tingretten synes i faktisk henseende i tillegg å ha oversett i alle fall to særdeles viktige forhold som ble omtalt for tingretten men som ikke har vært vurdert betydningen av.

Som nevnt i domspremissene på side 16, stilte vitnet E fem spørsmål til det engasjerte detektivbyrået før møtet med X. Spørsmålene vedlegges. Innholdet i spørsmålene og analysen av svarene gir grunnlag for en enda sterkere bebreidelse av ankemotpartens mangel på aktsomhet, før beskyldningene ble fremsatt overfor X.

Lagmannsretten anmodes om særlig å se på spørsmål 3 der det ble spurt hvorfor X Africa skulle ha betalt (korrupsjons)penger for å få en NPA-lisens, altså et i og for seg kritisk og berettiget spørsmål. Spørsmålet er meget viktig. NPA (National Petroleum Authority), deler ut lisenser for oljeutvinning. NPA håndterer såkalte nedstrøms aktiviteter innenfor petroleumsindustrien, dvs raffinering, omsetning mv, hvilket X ikke har hatt noen som helst forbindelse til. Ankemotparten har heller ikke vært engasjert i slik virksomhet, kun i oppstrøms aktiviteter, dvs pumping av olje opp fra brønn mv.

X har altså aldri vært involvert i oljerelatert virksomhet og har aldri forsøkt å skaffe seg eller fått slik lisens. Problemstillingen var derfor allerede i utgangspunktet forfeilet. Var det mistanke om korrupsjon overfor NPA, var beskyldningen i seg selv meningsløs og måtte falle på sin egen urimelighet.

I spørsmål 3 er også reist spørsmål om EPA som alternativ. EPA er forkortelse for Environmental Protection Agency. Denne langbruksinstansen deler ikke ut lisenser i det hele tatt. Og « kilden » holdt fast ved at det dreide seg om NPA.

X har vært og er engasjert i jordbruksprosjekter. Her gis i tilfelle godkjennelse av prosjekter, ikke lisenser. I forbindelse med forsøk på å få godkjennelse, kan det være nødvendig å være i kontakt med Tribes (stammer), nevnt i Quote A. Driver man oljevirkosomhet, er slik kontakt i seg selv meningsløs.

I tillegg til spørsmålene, er også svarene E fikk av stor interesse. E forklarte i retten at den anonyme kilden fastholdt at det var snakk om penger til NPA, ikke EPA. Ankemotparten visste med andre ord før beskyldningen ble fremsatt at den etter sitt innhold ikke kunne være riktig. Ankemotparten burde derfor forstått at den ikke kunne fremsettes overfor X idet hele tatt.

For så vidt kan det sies at ankemotparten dermed har brutt klausul 7 tredje ledd i intensjonsavtalen gjengitt itingrettens dom på side 17. I henhold til klausulen pliktet ankemotparten å meddele « any finding » som ankemotparten mente kunne ha betydning for avtaleinngåelsen. Dersom ankemotpartens egen informasjon var blitt håndtert adekvat og med tilbørlig aktsomhet, var det nærmest åpenbart at ankemotparten ikke hadde informasjon av betydning da møtet ble holdt den 30.1.2009. Ankemotparten kan alternativt bebreides for å ha holdt tilbake informasjon av avgjørende betydning som forklart ovenfor. Dersom den hele og fulle sannhet var blitt fortalt, kunne X enkelt ryddet anklagene av veien som falske, på stående fot.

X forsøkte å fremtvinge fremlagt underlagsdokumentasjon for tingretten i form av IDD-rapporten og Quote A uten sladding, men tingretten ga ikke medhold i kravet. Det tas forbehold om å komme tilbake til spørsmålet for lagmannsretten da fremleggelse vil kunne kaste ytterligere lys over ankemotpartens mangel på aktsomhet.

Tilfellet synes å tendere mot strl § 248 , som hjemler straff for den som fremsetter ærekrenkelser mot bedre vitende.

Tingretten har ikke drøftet betydningen av disse viktige bevismomenter i forhold til aktsomhetsspørsmålet.

Det kan etter dette ikke være tvilsomt at det ikke finnes « særlige grunner » for å frifinne ankemotparten, som da skal dømmes i samsvar med hovedregelen i injuriersaker på grunn av sin uaktsomme opptreden. Tingretten mangler det helt sentrale i sin drøftelse.

Særlig til spørsmålet om mortifikasjon bemerkes det at tingretten på side 20 har uttalt at ingen av partene problematiserte om oppreisning kan idømmes dersom rettsstrid hindrer mortifikasjon. Det kan så være at partene ikke kom inn på dette spørsmålet, men tingretten burde uansett har drøftet spørsmålet fordi det er forskjeller i rettsstridsvurderingen her. For å få dom for mortifikasjon, er det i henhold til nasjonal lovgivning uten betydning om det er opptrådt tilstrekkelig aktsomt eller ikke, se strl § 253 nr 1. Strl § 249 nr 3 fastslår aktsomhetsvilkårene for fritak for straff, ikke som fritaksmulighet fra mortifikasjon.

Etter nasjonal rett er det derfor ikke tvilsomt at beskyldningene skal mortifiseres. Mortifikasjon er bare en nøytral konstatering av at det ikke er ført sannhetsbevis. Ankemotparten har jo erkjent at det ikke kan føres slikt bevis, så det er uforståelig hvorfor tingretten, uten drøftelse, ikke har besluttet mortifikasjon.

Særlig til oppreisningsspørsmålet bemerkes at når ankemotparten fremsetter beskyldning om korrupsjon mot et selskap det har inngått en intensjonsavtale med, beveget selskapet seg utvilsomt inn på et meget sensitivt område. Avtalemotparten Bioful og dets medarbeidere skades da åpenbart. Det er da påregnelig og bare et tidsspørsmål før beskyldningen kommer utenforstående for øre.

I dette tilfellet var det ankemotparten som hadde kontakt med den originære yter. Det er derfor sannsynlig at beskyldningen kom til media fra en kilde ankemotparten har ansvaret for. Ankemotparten trykket uansett påstandene til sitt bryst, og selskapets ansatte brukte dem. Skaden og belastningen ble uansett stor, både fordi den i seg selv var alvorlig og ikke minst fordi den havnet i media.

Det følger av skadeserstatningsloven § 3-6 at det skal utmåles oppreisningserstatning som retten finner « rimelig. » Prinsipalt påstås det at det er sannsynlig at ankemotparten kan holdes rettslig ansvarlig for lekkasjen til Stavanger Aftenblad mfl fordi opplysningen ble brukt og spredd av selskapets ansatte, jf arbeidsgiveransvaret. Subsidiært vises det til at det i en rimelighetsvurdering er mulig å utmåle oppreisning selv om det ikke kan bevises at en av ankemotpartens ansatte eller medarbeidere som er i tilsvarende stilling, er direkte ansvarlig. Beløpet som skal utmåles må uansett bli høyt. Ankemotpartens handlemåte er sterkt klanderverdig og har ført til stort tap, også forretningsmessig. Kravet må ytterligere økes som følge av at B og C har fått seg overdratt kravene til konkursboet til X AS mot ankemotparten, etter at det ble åpnet konkurs i selskapet.

Til lagmannsrettens siling av anken bemerkes at det ikke er rimelig grunn til at anken skal nektes behandling. Det er påvist en rekke faktiske bevismessige feil, feil ved saksbehandlingen og grunnleggende feil ved rettsanvendelsen som taler for at anken fremmes. Samme begrunnelse gjelder for spørsmålet om å fremme den subsidiære anken. Dog nevnes at muligheten for nektelse her antas å være mindre (klart ikke kan føre frem), hvilket det ikke kan konkluderes med nå. Dermed blir det ankesak uansett, noe som understreker riktigheten av å slippe alt inn i straffeprosessens former.

Det legges ned slik påstand:

I den straffeprosessuelle ankesak:

Statoil ASA ved styrets leder dømmes til å betale oppreisning til hver av de ankende parter med et beløp fastsatt etter lagmannsrettens skjønn med tillegg av morarentelovens renter fra forkynnelse av lagmannsrettens dom og til betaling skjer.

Beskyldningen i Quote A fremsatt mot de ankende parter 30. januar 2009, erklæres død og maktesløs (mortifisert):

« Mr XX is the man we use in order to maintain confidential contacts to the Governments of the area. If we have been sure that it was possible to start our project in country YY only with the contact we got from the Tribe we met, this was because Mr. XX brought us to a meeting

with a member of a Commission that has the target to deregulate the whole licensing system in country YY. That man, I don't remember his name but he had eyeglasses, assure us that with a little bit of money everything would be alright. Mr XX asked us as sum, we paid it in an envelope, the man had a broad smile and said that we can consider us as his friends. Then Mr XX asked for 10% of that sum and we paid it in despite of the fact that it was a very high fee, but we have been happy because we could start immediately with our work. This is the reason why I accepted to work with Mr XX in some other projects: he's a very (reputable) man in « various countries in the region », has a lot of connections and could be very relevant for our company in the near future. »

Statoil ASA ved styrets leder dømmes til å betale de ankende parter sakskostnader for tingretten og lagmannsretten med tillegg av morarentelovens renter fra forkynnelse av lagmannsrettens dom og til betaling skjer.

I den subsidiære sivile ankesak:

Statoil ASA ved styrets leder dømmes til å betale oppreisning til hver av de ankende parter med et beløp fastsatt etter lagmannsrettens skjønn med tillegg av morarentelovens renter fra forkynnelse av lagmannsrettens dom og til betaling skjer.

Statoil ASA ved styrets leder dømmes til å betale de ankende parter sakskostnader for tingretten og lagmannsretten med tillegg av morarentelovens renter fra forkynnelse av lagmannsrettens dom og til betaling skjer.

Det foreligger anketilsvar ved skriv datert 20.3.2013 fra advokat Kyrre Eggen.

For ordens skyld bemerkes at tilsvaret ifølge opplysninger fra advokat Eggen til saksforberedende dommer pr telefon, var ekspedert til Stavanger tingrett. Ved henvendelse til advokat Eggen den 4.4.2013 ble dette opplyst og tilsvaret sendt elektronisk til saksforberedende dommer.

I tilsvaret anføres det at tingrettens avgjørelse er korrekt både i resultat og når det gjelder rettsanvendelse og bevisvurdering. Det hefter ingen feil ved saksbehandlingen som kan ha innvirket på avgjørelsen.

Anken bør nektes fremmet, jf strpl § 321 andre ledd og tvisteloven § 29-13 andre ledd. Under enhver omstendighet bør den straffeprosessuelle anken nektes fremmet.

Om sakens faktum pekes det på at forutsetningen for ankemotpartens engasjement gjennom intensjonsavtalen med X, var at det skulle gjennomføres en tilfredsstillende teknisk, finansiell, kommersiell, integritets – og juridisk due diligence av X og datterselskapene. Under integritetsgjennomgangen av selskapet, ble ankemotparten gjort kjent med at representanter for X kunne være involvert i korrupsjonshandlinger i Ghana hvor Xs hovedvirksomhet var lokalisert. Ankemotparten forsøkte å innhente mer informasjon om dette gjennom sine kilder. Da dette ikke lyktes, valgte ankemotparten å orientere administrerende direktør i X om mistankene, noe som skjedde i et møte den 30.1.2009 gjennom fremleggelsen av et utsagn kalt Quote A. Det er denne orientering som hevdes å være fremsettelse av en rettsstridig ærekrenkende beskyldning om korrupsjon rettet mot de ankende parter og som danner grunnlaget for kravet om mortifikasjon og oppreisning.

Ankemotparten hadde en kontraktmessig rett og plikt til å foreta en selskapsgjennomgang av X i forkant av en mulig investering i selskapet. Rettslig plikt forelå også som følge av amerikanske korrupsjonsregler som ankemotparten er bundet av, herunder U S Foreign Corrupt Practices Act. Ankemotparten kan etter disse reglene pådra seg rettslig ansvar dersom det ikke foretas en tilstrekkelig due diligence av mulige samarbeidspartnere, jf ankemotpartens tilsvar av 15.1.2010.

Ankemotparten hadde videre en kontraktmessig rett og plikt til å orientere om forhold som ble avdekket under selskapsgjennomgangen og som kunne ha virkning for en mulig

investering i X. Slik rett og plikt følger både av lojalitetsplikten i kontraktsforhold og av intensjonsavtalen punkt 7.3 tredje ledd.

Ankemotpartens orientering om korrupsjonsmistanken var rettmessig, og representerte derfor ingen ærekrenkelse i strafferettslig forstand. Det er kun rettsstridige ytringer som rammes av straffebestemmelsene. Under enhver omstendighet ligger orienteringen innenfor rammene av ytringsfriheten og er også av den grunn ikke rettsstridig. Straffelovens vilkår om rettsstridighet gjelder i forhold til § 246 , § 247 og § 253 , og er ikke oppfylt. Verken mortifikasjon eller oppreisningserstatning kan da være aktuelt.

De øvrige vilkårene for mortifikasjon og oppreisning er heller ikke oppfylt. Ankemotparten tok aldri stilling til holdbarheten av korrupsjonsmistanken, noe som ble påpekt overfor mottakeren av informasjonen. Orienteringen ble dertil gitt i det øyemed å oppklare en mulig misforståelse.

Det anføres videre at formidlingen av korrupsjonsmistanken ikke har krenket noen av de ankende parter æresfølelse i forhold til strl § 246 . Ingen av de ankende parter kunne identifiseres ved Quote A eller de øvrige opplysningene som ble gitt til administrerende direktør. I møtet ble det konkretisert at den angivelige representanten for X, som visstnok skulle ha utført korrupsjonshandlingene, var et styremedlem i Xs hovedaksjonærselskap Perennial Bioenergy AS. De ankende parter var verken adressat for orienteringen eller den/de som ble identifisert ved denne, og deres æresfølelse kan da ikke ha blitt krenket slik § 246 krever. Bestemmelsens objektive gjerningsinnhold er således ikke oppfylt.

Det samme gjelder i forhold til strl § 247 . Bestemmelsen forutsetter at de ærekrenkende ordene må spres til omverdenen for at de kan være « egnet til å skade » noens gode navn og rykte. Videre kreves det at den som krenkes er identifiserbar og at vedkommende forstår hvem som krenkes, jf foran. De ankende parter er verken adressater for eller de som krenkes ved Quote A. Ankende part er heller ikke ansvarlig for at mistankene ble tilgjengelige for andre enn administrerende direktør i X.

For tilfellet av at de aktuelle straffebestemmelsene skulle bli funnet å være overtrådt rent objektivt, anføres det at det likevel ikke er grunnlag for mortifikasjon eller oppreisning.

Til det som fremkommer i ankeerklæringen bemerkes at ankemotparten ikke bestrider at bestemmelsene i EMK art 6 og 8 avveid mot artikkel 10 , kan være relevant når en ytrer i det offentlige rom beskylder noen for straffbare handlinger. De avgjørelser og den rettsstilstand som det er vist til i ankeerklæringen, tilfører likevel ikke nærværende sak noe nytt, dette fordi saken verken gjelder en ytring i det offentlige rom eller beskyldninger mot de ankende parter. Saken gjelder derimot at den ene kontraktsparten lojalt har formidlet relevant informasjon til en annen kontraktspart. Dertil kommer at eventuelle avveininger etter EMK art 6 ,8 og 10 ville vært parallelle med de avveininger tingretten har foretatt i saken.

Ankemotparten er videre uenig i at tingrettens avgjørelse er preget av saksbehandlingsfeil og feil rettsanvendelse ved at tingretten har vurdert om strl § 246 og § 247 objektivt sett er overtrådt. Det er klart at det må vurderes om det objektive gjerningsinnholdet i et straffebud er overtrådt når det er reist krav på bakgrunn av en påstått straffbar handling. Det kan ikke idømmes strafferettslige reaksjoner uten at det er vurdert om de aktuelle straffebudene er overtrådt. Tingretten har derfor tatt et korrekt utgangspunkt når den uttaler at mortifikasjon forutsetter at det aktuelle utsagnet objektivt innebærer en overtredelse av et av de aktuelle straffebudene.

Det er feil når de ankende parter hevder at strl § 246 og § 247 åpenbart er overtrådt objektivt sett. De ankende parter var verken adressat for eller den/de som kunne identifiseres i utsagnet, og det er derfor tvilsomt om bestemmelsene rent objektivt sett er overtrådt, jf foran.

Det er også feil når det hevdes at tingrettens konkrete vurdering er preget av frirettslig synsing. Tingretten har tatt et korrekt utgangspunkt når den har funnet at straffebudene og mortifikasjonsbestemmelsen i den konkrete sak skal undergis en innskrenket anvendelse dersom utsagnet etter en alminnelig rettsstridsvurdering fremstår som rettmessig, og det selv om det ikke er ført bevis for utsagnet. Det er også riktig at en handling som er i samsvar med en kontraktmessig forpliktelse, ikke samtidig kan være rettsstridig, jf dommen side 16 og 17. Det var videre korrekt av tingretten ikke å gå nærmere inn på strl § 249 nr 3. Bestemmelsen kommer først til anvendelse dersom det er konstatert at det kan straffes som følge av et ærekrenkende utsagn, og dette er ikke tilfellet her.

I ankeerklæringen er det fremholdt at tingretten ikke synes å ha drøftet ankemotpartens aktsomhet. Også dette er feil. På side 18 i dommen foretar tingretten en drøftelse som nettopp gjelder ankemotpartens aktsomhet knyttet til formidlingen av Quote A. Også i dennesammenheng har de ankende parter vist til praksis fra EMD, men også disse avgjørelsene gjelder medias ytringsfrihet i det offentlige rom til allmennheten, og har derfor begrenset relevans og vekt for saken. Det er åpenbart at både rettsstridsvurderingen og aktsomhetsvurderingen, som er to sider av samme sak, blir annerledes ved muntlige uttalelser avgitt i en privat sammenheng enn ved ytringer i media som spres til allmennheten. All den tid formidlingen av Quote A ikke var rettsstridig, rammes den heller ikke av bestemmelsene om ærekrenkelser, og det var ikke nødvendig med ytterligere vurderinger fra tingrettens side. Det fremholdes videre at strl § 249 nr 3 ifølge sikker rettspraksis, har begrenset betydning ut over det som følger av rettsstridsreservasjonen.

Det anføres videre at kontrollspørsmålene som ble sendt til ankemotpartens underleverandører og de svarene som ble mottatt, ikke var egnet til å svekke mistanken og at det derfor, for å få en nærmere oppklaring, var både lojalt, kontraktmessig og hensiktsmessig å involvere X selv i de videre undersøkelsene, noe tingretten også har vektlagt, jf dommen side 18. Det sentrale er at selv om det var enkeltheter som talte mot at X hadde noe med korrupsjonsmistankene å gjøre, så representerte helheten en betydelig usikkerhet som måtte sjekkes nærmere. Dette kunne ikke gjøres uten Xs involvering på dette tidspunkt. De ankende parter overser at korrupsjonsmistankene ikke ble formidlet som en anklage mot X, men med sikte på å oppklare forholdet. Ankemotparten har heller ikke tilbakeholdt informasjon ut over det som var nødvendig ut fra konfidensialitetsforpliktelsene ankende part hadde overfor underleverandøren.

Særlig til spørsmålet om mortifikasjon bemerkes at selv om ankemotparten har avslått å føre sannhetsbevis for Quote A, er det en forutsetning for mortifikasjon at utsagnet objektivt sett innebærer en rettsstridig overtredelse enten av strl § 246 eller av § 247 . Disse vilkår er ikke oppfylt.

Særlig til kravet om oppreisning bemerkes at det ikke er noe grunnlag for å hevde at ankemotparten kan gjøres ansvarlig for lekkasjen til media. Dertil kommer at lekkasjen, uansett kilde, ikke har betydning for sakens tema. Grunnlaget for oppreisningskravet er i stevningen angitt å være formidlingen av Quote A i møtet den 30.1.2009. Dette innebærer at lekkasjen til media ikke kan trekkes inn som grunnlag for kravet. Dette gjelder hva enten anken fremmes i straffeprosessuelle former eller sivilrettslig, jf prinsippet i strpl § 38 og tvisteloven § 9-16 .

Til anførselen om at kravet på oppreisning må økes fordi B og C har fått seg overdratt kravene som konkursboet til X AS måtte ha mot ankende part, bemerkes det at etter skadeserstatningsloven § 3-10 første ledd kan et erstatningskrav etter kapitlet ikke overdras så lenge kravet ikke er godkjent eller rettskraftig avgjort.

Det legges ned slik påstand:

Prinsipalt:

Anken nektes fremmet.

Subsidiært:

Anken forkastes.

I begge tilfeller:

A, C, B, X Africa AS og Solar Harvest Ltd, dømmes in solidum til å erstatte Statoil ASA sakens omkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsrettens syn på saken:

Tingrettens avgjørelse er anket både straffeprosessuelt og sivilrettslig (oppreisningskravene). Lagmannsretten tar først stilling til å anken skal fremmes i straffeprosessuelle former, jf strpl § 321 andre ledd.

Det fremgår av bestemmelsens første ledd at anke til lagmannsretten kan nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre frem. En avgjørelse om å nekte anken fremmet må i tilfellet være enstemmig.

Lagmannsretten må foreta en realitetsprøving av den angrepne dom basert på dommen selv og sakens øvrige dokumenter, herunder anke og anketilsvar. Det følger av § 321 femte ledd at en beslutning om å nekte anken fremmet, skal være begrunnet. Av rettspraksis følger at begrunnelsen må inneholde det som trengs for å vise at det har skjedd en reell overprøving. Vanligvis må en slik begrunnelse kunne gjøres summarisk, det vil si i en kortfattet og konsentrert form, knyttet til det som anføres i anken. Begrunnelsen må vise at de feil som påberopes ved tingrettens avgjørelse er oppfattet og hvorfor anken klart ikke vil føre fram. Kravene til begrunnelse vil ellers måtte variere betydelig alt etter karakteren av den enkelte sak. Lagmannsretten viser til avgjørelser i Rt-2009-52 , Rt-2008-2175-A [skal vel være HR-2008-2175-S , Lovdatas anm.], HR-2008-2176-S og HR-2008-2177-S om kravet til begrunnelse. Lagmannsretten legger til grunn at det samme krav må gjelde ved mortifikasjonssak, som i foreliggende tilfelle.

Lagmannsretten finner det klart at anken i foreliggende tilfelle ikke vil føre fram.

Det bemerkes innledningsvis at tingrettens dom fremstår som grundig og reflektert. Etter lagmannsrettens oppfatning tar den stilling til alle relevante spørsmål knyttet til vilkårene for mortifikasjon av den såkalte Quote A, som ligger til grunn for mortifikasjonskravet. Det er ikke grunnlag for anførselene om at tingretten synes å ha bygget på frirettslige betraktninger, at den har forsømt å ta stilling til relevante spørsmål eller at premissene er mangelfulle i forhold til det som det var nødvendig for tingretten å ta stilling til.

Lagmannsretten bemerker videre at selv om en ikke uvesentlig del av anken er anført å rette seg mot tingrettens bevisvurdering, synes det å være liten uenighet om de faktiske forholdene i saken. Tingretten har gitt en grundig gjennomgang av det faktum den har lagt til grunn, jf dommen side 10 til 15. Tingretten uttaler deretter om grunnlaget for sin bevisvurdering at det « ikke har vært særlig uenighet om de større trekkene i hendelsesforløpet. ». Tingretten viser her til avtaledokumenter og korrespondanse, vitneforklaring fra vitnene E, Orestis, F og G. Om det som fremgikk i møtet den 18.12.2008 har det ifølge tingretten ikke vært uenighet, og det samme gjelder detaljene omkring møtet den 30.1.2009 og som danner utgangspunkt for kravene om mortifikasjon og erstatning.

Som partene er enige om, er det presentasjonen av Quote A i møtet den 30.1.2009 som er anført å representere den ærekrenkende handling overfor de ankende parter. Om det som skjedde i møtet, uttaler tingretten på side 13 i dommen:

I møtet i Stavanger 30. januar 2009 møtte E og internadvokaten Stephanos Orestis fra Statoil. Fra X møtte daglig leder H. På telefonlinje fra Oslo overvar også I og J møtet. Møtet ble ledet av E, som la frem for H en utskrift av Quote A, med spørsmål om H kunne oppklare det som fremgikk av dette. H uttalte at dette var helt ukjent for ham, og ba om ytterligere opplysninger. Det ble da opplyst navnet på Mr. XX, at landet var Ghana, og at sitatet, etter det opplyste omhandlet erverv av rettigheter til landarealer på vegne av X Africa. På ytterligere spørsmål fra H ble det opplyst at hjemmelsmannen for den anonyme kildens opplysninger skulle ha vært et styremedlem i Perennial. På et tidspunkt satte H opp en liste over styremedlemmene i Perennial, som E tok med seg ut av møterommet. Fra et annet kontor ringte E til daglig leder i detektivbyrået som hadde avgitt rapporten, leste opp navnene for denne og fikk bekreftet at navnet til vedkommende som den anonyme kilden hadde oppgitt som hjemmelsmann for opplysningene var på listen. Noe konkret navn ble imidlertid ikke oppgitt til E. E gikk deretter tilbake til møtet og formidlet opplysningene videre til H.

Et stykke ut i møtet ringte H til K, som var daglig leder i Perennial, og ba ham straks å innfinne seg i møtet. K innfant seg kort tid etter, og ble av H orientert om opplysningene han hadde mottatt. K deltok deretter i møtet frem til det ble avsluttet ut på ettermiddagen. Under møtet ble det på initiativ fra H også tatt telefonkontakt med D, som var den som hadde forhandlet landleiekontraktene i Ghana på vegne av X. Han ble foreholdt Quote A og benektet ethvert kjennskap til forholdet. Han ga videre uttrykk for at X hadde hatt god tilgang på leiekontrakter og at utsagnet i Quote A også av den grunn var uforenlig med de faktiske forhold. Telefonkontakten med D var relativt kortvarig.

Lagmannsretten kan ikke se at det er påberopt noe i forbindelse med anken som gir grunnlag for et annet faktumvurdering enn det tingretten her beskriver. Det samme gjelder for øvrig i forhold til hendelsesforløpet før og etter møtet og som omtales av tingretten.

I den utstrekning anken kan oppfattes å rette seg mot tingrettens bevisvurdering, kan den således klart ikke føre fram.

Slik lagmannsretten tolker ankeerklæringen, synes den først og fremst å rette seg mot tingrettens rettsanvendelse og saksbehandling, dette enten ved at påstått relevante rettskilder ikke har vært vurdert eller er feiltolket, eller ved at den konkrete anvendelsen påstås å være feil.

I anken er det fremholdt at tingretten ikke har vurdert betydningen for saken av EMK art 6 og 8 sammenholdt med artikkel 10 for saken. Det er vist til rettspraksis fra EMD og at tingretten ved dette har tatt en saksbehandlingsmessig uriktig tilnærming til de rettslige utfordringene i saken. Det anføres i den forbindelse at det blir feil rettslig utgangspunkt når tingretten i stedet har tatt utgangspunkt i en vurdering av om strl § 246 og § 247 objektivt sett er overtrådt. Det anføres også at strl § 249 nr 3 står sentralt og ikke er nevnt av tingretten og at det ikke er mulig å se om tingretten har vurdert kravet til aktsomhet hos ankemotparten i forhold til fremsettelsen av Quote A. Så vidt lagmannsretten oppfatter det, anføres det her så vel saksbehandlingsfeil og lov/rettsanvendelsesfeil.

Lagmannsretten finner det klart at anken heller ikke på disse punkter vil føre fram.

Tingretten har, etter å ha redegjort grundig for bevisvurderingen og grunnlaget for denne, tatt utgangspunkt i strl § 253 nr 1 jf strl § 246 og § 247. Så vidt lagmannsretten kan se, var dette også i tråd med de ankende parters anførsler, jf tingrettens gjengivelse av disse.

Tingretten fastslår at ankemotparten har avstått fra å føre sannhetsbevis for Quote A. Dette er korrekt og ubestridt mellom partene. Deretter uttaler tingretten at det er en forutsetning for

mortifikasjon at det aktuelle utsagnet innebærer en objektivt sett overtredelse av enten strl § 246 eller strl § 247 . Også dette er korrekt. Tingretten uttaler videre at selv om et utsagn isolert sett innfrir lovens krav om ærekrenkelse, følger det av rettspraksis at mortifikasjonsbestemmelsen i den konkrete sak skal undergis en innskrenket anvendelse ut fra en rettsstridsvurdering og at dette gjelder selv om det ikke er ført sannhetsbevis for utsagnet. Etter lagmannsrettens oppfatning er også dette uttrykk for korrekt rettsanvendelse.

Etter å ha presisert at det må foretas en individuell vurdering i forhold til hver av de ankende parter, har tingretten foretatt en vurdering av innholdet i Quote A, beskrivelsens ærekrenkende egenskaper. Tingretten konkluderer her med at Quote A « beskriver en korrupsjonshandling ... » og at « ... den som ved utsagnet knyttes opp som delaktig eller involvert i den beskrevne aktiviteten, vil bli rammet på en måte som i utgangspunktet innfrir kravet om egnethet til skade på vedkommendes « gode navn eller rykte » etter strl § 247 .» Etter tingrettens vurdering gjelder dette for samtlige de ankende parter i saken og for D som ikke har anket tingrettens dom. Heller ikke i denne sammenheng kan lagmannsretten se at det hefter feil ved det tingretten uttaler, og det er så vidt lagmannsretten forstår, heller ikke anført av de ankende parter.

Tingrettens vurdering så langt er knyttet opp til strl § 247 noe som har sammenheng med at det for tingretten fremsto som noe vagt om også strl § 246 var påberopt. I forbindelse med anken er tingrettens vurdering på dette punkt ikke tilbakevist, men det er presisert at strl § 246 også er aktuell. Noen betydning for tingrettens videre avgjørelse av saken eller for spørsmålet om fremme av anken, har dette likevel ikke.

Tingretten har, i tråd med ovenstående, funnet at det avgjørende for saken vil være den rettsstridsreservasjonen som må innfortolkes når det gjelder spørsmålet om straff og/eller mortifikasjon, og har deretter foretatt en konkret vurdering av saken i så måte.

I den forbindelse uttaler tingretten:

Retten har funnet at saken hensiktsmessig kan avgjøres direkte med grunnlag i rettsstridsreservasjonen, idet den har funnet at Statoil var kontraktsmessig forpliktet til å formidle blant annet Quote A til ledelsen i X.

Sentralt for retten er at X gjennom intensjonsavtalen med Statoil forpliktet seg til å gi Statoil anledning til å gjennomføre en Due Diligence i selskapet og i datterselskapene, og at det i samme avtale som punkt 6 bokstav f) ble satt som en premiss for en positiv investeringsbeslutning at denne gjennomgangen skulle være gi Statoil tilfredsstillende konklusjoner:

« Completion of satisfactory technical, financial, commercial, integrity and legal due diligence of X and its whollyowned subsidiaries ».

Sentralt for retten er videre varslingsregelen i intensjonsavtalen punkt 7 tredje ledd, som påla Statoil plikt til å varsle X så snart som praktisk mulig om ethvert funn under Due Diligenceprosessen som etter Statoils syn kunne ha en effekt på transaksjonen:

« Statoil is to give notion as soon as practically possible of any finding during the due diligence process, which in the opinion of Statoil may have an effect on the transaction. »

Slik retten leser denne bestemmelsen hadde X gjennom avtalen med Statoil pålagt Statoil å komme med potensielt dårlig nytt så snart som praktisk mulig. Denne bestemmelsen harmonerer ellers godt med intensjonsavtalens felles siktemål om at det skal komme til en positiv investeringsbeslutning, og at det da også var i Xs interesse i å bidra til å avklare og korrigere forhold som kom opp gjennom (I)DD-prosessen. Saksøkernes anførsler om at Statoil til syvende og sist hadde plikt til å forholde seg taus overfor X om

korrupsjonsopplysningene og heller gått rett på en negativ investeringsbeslutning, har ingen forankring i avtalen eller og de lojalitetsforpliktelser retten antar at allment gjelder mellom kontraktsparter under Due Diligence.

Retten finner etter dette at Statoil var forpliktet av intensjonsavtalen i å formidle hovedinnholdet i korrupsjonsutsagnet til X, ettersom forholdet – om det ikke ble oppklart og ryddet av veien med bistand fra X – ville innebære en vesentlig hindring for gjennomføringen av en investering fra Statoil i selskapet. Opplysningene som ble gitt til daglig leder H i møtet i møtet 30. januar 2009 – herunder Quote A -var etter rettens vurdering i tråd med selskapets forpliktelser etter intensjonsavtalen. På møtetidspunktet hadde Statoil enda ikke tatt noen investeringsbeslutning opp mot X.

Retten har merket seg saksøkernes anførsel om at Statoil hadde innfridd sine forpliktelser etter intensjonsavtalen, idet H og L i møtet 18. desember ble spurt om selskapets tilknytning til et gruveselskap og en mannsperson. Retten ser det ikke slik, idet Statoil i mellomtiden hadde gjennomført en kvalitetssikring av opplysningene opp mot detektivbyrået og av dette hadde mottatt det sitatet som ble Quote A. H og L ble i møtet 18. desember heller ikke direkte eller indirekte forholdt at det var en formidlet korrupsjonsmistanke som foranlediget spørsmålene om gruveselskapet og vedkommende mannsperson. Retten oppfatter saksøkernes anførsler på dette punktet som en videreføring av deres standpunkt om at Statoil i bunn og grunn var avskåret fra å formidle dårlige nyheter til X. Denne forståelsen av rettsforholdet mellom selskapene har retten i det forgående funnet åpenbart uholdbar.

Retten har videre merket seg saksøkernes anførsler om det påhvilde Statoil plikt til å kvalitetssikre opplysningene ytterligere før de ble forholdt daglig leder i X. Retten bemerker at det ikke kan ha fremstått som noen overraskelse for X eller for saksøkerne at Statoil valgte å sette ut deler av IDD-arbeidet til et detektivbyrå. Sett hen til at korrupsjon formentlig er formelt straffbart også i Ghana, ligger det etter rettens vurdering i dagen at det ikke uten videre er lett å få tilgang til informasjon om slike forhold gjennom åpne kilder, og at informasjon som mottas kan ha feilkilder og ellers kan være vanskelig etterprøvable. Retten viser for øvrig til at Statoil, etter at den første rapporten kom, stilte detektivbyrået konkrete spørsmål opp mot korrupsjonsutsagnet med sikte på å avklare kvaliteten og relevansen av utsagnet opp mot X, og hvor svarene fra detektivbyrået ikke var egnet til å svekke koblingen opp mot X. Ettersom ytterligere undersøkelser opp mot saken naturlig ville innebåret medvirkning fra styret og ledelsen i X, gründerne i selskapet og for øvrig ledelsen og styret i Perennial, kan retten ikke se at dette kunne la seg gjøre uten at man først orienterte ledelsen i X om korrupsjonsutsagnet.

Retten bemerker at det ikke er noe å si på at man valgte å gå til daglig leder i X med opplysningene. At H under møtet valgte å trekke inn daglig leder i Perennial og D, fremfor å rådføre seg med styreformannen om hvordan en skulle håndtere informasjonen han fikk, er valg som er truffet innad i Xs egen sfære og som er Statoil uvedkommende. Retten kan heller ikke se at det forhold at X, ut fra andre kontraktsrettslige bindinger eventuelt hadde informasjonsplikt opp mot First, har betydning for forståelsen og anvendelsen av de avtalerettslige forpliktelser som fulgte av intensjonsavtalen med Statoil.

Retten er etter dette kommet til at formidlingen av Quote A til daglig leder i X skjedde i henhold til det underliggende avtaleforholdet mellom Statoil og X, og således var rettmessig i forhold til X.

Idet IDD-prosessen i henhold til intensjonsavtalen også omfattet de da heleide datterselskapene X Africa AS og X Africa Ltd, som står som medsaksøkere i nærværende sak, finner retten det opplagt at disse selskapene ikke kan gjøre gjeldende større rettigheter overfor Statoil enn hva X kunne ha gjort.

Hva særlig gjelder de personlige saksøkere i saken, var disse aksjonærer og dels styremedlemmer og dels ledende ansatte i Xselskapene. Disse var formelt ikke bundet av intensjonsavtalen mellom Statoil og X. Retten finner det likevel klart at ingen av disse – i en situasjon der de også hadde personlig økonomisk interesse i at Statoil investerte i X – kan gjøre gjeldende et større vern mot at Statoil formidlet negative opplysninger om forretningsførselen i Xselskapene enn X selv.

Retten er etter dette kommet til at Statoils formidling av Quote A til daglig leder i X i møte 30. januar 2009 var rettmessig både i forhold til selskapet og i forhold til hver enkelt av saksøkerne. Det er således intet grunnlag for krav om mortifikasjon av dette utsagnet etter straffeloven § 253 nr. 1 for Quote A. Statoil blir etter dette å frifinne for kravet om mortifikasjon i forhold til samtlige saksøkere.

Lagmannsretten oppfatter anken slik at det anføres flere saksbehandlingsfeil og/eller lovanvendelses/rechtsanvendelsesfeil ved det tingretten her uttaler. Dertil anføres det at tingretten har unnlatt å trekke inn relevante rettskilder og/eller foreta relevante rettslige vurderinger. Enkelte anførsler kan også tolkes slik at de har en side mot tingrettens bevisvurdering.

Det er korrekt som anført at tingretten ikke har nevnt EMK art 6 , 8 eller 10 og dermed heller ikke begrunnet sin avgjørelse med støtte i slike rettskilder eller rettsavgjørelser i EMD. Lagmannsretten er enig med partene i at nevnte bestemmelser har relevans for vurderingen av straffbarhet og mortifikasjon i ærekrenkelsessaker. Betydningen vil variere fra sak til sak. Bestemmelsene er en del av norsk rett, og anvendelsen av straffelovens bestemmelser på det aktuelle området, må skje i samsvar med konvensjonsforpliktelsene og tilhørende rettspraksis. For så vidt kan lagmannsretten være enig i at det hadde vært en fordel om tingretten hadde tilkjennegitt at disse rettskildene var hensyntatt. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig for sin avgjørelse å gå nærmere inn på årsaken til dette idet den under enhver omstendighet finner det klart at anken ikke vil føre fram.

Lagmannsretten finner det således klart at det som er anført omkring konvensjonsbestemmelsene og EMD's rettspraksis i forbindelse med anken, ikke vil føre til et annet resultat i nærværende konkrete sak.

Lagmannsretten kan således ikke se at det er annet ved det som anføres fra de ankende parter, som er egnet til å endre tingrettens drøftelse og konklusjon for så vidt gjelder rettsstridsreservasjonen, eller i forhold til det som er anført omkring manglende aktsomhet iforbindelse med ankemotpartens fremsettelse av Quote A. Lagmannsretten anser det således klart at Quote A ut fra rettsstrids – og aktsomhetsbetraktninger, ikke representerte brudd hverken på strl § 246 , § 247 eller strider mot nevnte konvensjonsbestemmelser eller rettspraksis. Den rettsanvendelse som ligger til grunn for tingrettens konklusjon, er etter lagmannsrettens oppfatning i samsvar med konvensjonsforpliktelsene. At tingretten ikke har gitt de ankende parter medhold i mortifikasjonskravet, kan lagmannsretten ikke se representerer et brudd på forpliktelsene. Noen betydning for tingrettens avgjørelse har det således ikke hatt at bestemmelsene eller praksis ifølge EMD ikke uttrykkelig er nevnt i tingrettens dom. Lagmannsretten kan heller ikke se at de avgjørelser som er nevnt i ankeerklæringen fra EMD's gir avgjørende veiledning for den foreliggende sak eller at tingrettens avgjørelse strider mot den rettsanvendelse avgjørelsene gir uttrykk for. Lagmannsretten er heller ikke enig i at tingrettens drøftelse « henger i luften » eller at den er uten rettslig forankring.

Lagmannsretten peker på at det er vesentlige ulikheter mellom den praksis det er vist til i ankeerklæringen og den foreliggende sak. I ankeerklæringen er det kun vist til at konvensjonen og rettspraksis er ment å skulle beskytte innbyggerne mot så alvorlige beskyldninger som i foreliggende sak og at uskyldspresumsjonen i foreliggende sak ikke er

hensyntatt. Forholdet til ytringsfriheten anføres ikke å være drøftet. Lagmannsretten kan ikke se at dette tilfører saken noe nytt. De avgjørelser det er vist til, behandler faktum som er vesensforskjellig fra situasjonen i foreliggende sak. Det er for eksempel ikke vist til at avgjørelsene konkret berører det som er den faktiske situasjon i saken, nemlig at Quote A ble fremsatt i et avgrenset møte mellom partenes representanter og på grunnlag av en kontraktsmessig forbindelse mellom partene. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å gå ytterligere inn på de enkeltavgjørelser det er vist til i ankeerklæringen. Etter lagmannsrettens oppfatning ligger tingrettens rettsanvendelse klart innenfor de rammer som er trukket opp i EMK med tilhørende praksis.

I ankeerklæringen er det videre vist til at tingretten ikke har gått inn på strl § 249 nr 3 og at den ikke har foretatt en vurdering av ankemotpartens aktsomhet i forhold til presentasjonen av Quote A. Lagmannsretten finner at anførselene klart ikke vil føre fram. For tingretten var det ikke nødvendig å gå nærmere inn på strl § 249 nr 3 all den tid tingretten fant at fremsettelsen av Quote A ikke var rettsstridig.

Det er gjort gjeldende at ankemotparten opptrådte klart uaktsomt både i forhold til kravene til undersøkelsesplikt før fremsettelsen av Quote A og ved valg av måten å presentere dette på. Lagmannsretten finner det klart at heller ikke disse anførsler vil føre fram.

Lagmannsretten bemerker at tingrettens premisser må leses i sammenheng. Selv om tingretten ikke uttrykkelig knytter sin drøftelse til begrepene aktsom, aktsomhet eller lignende, fremgår det med tydelighet at tingretten har foretatt en totalvurdering av ankemotpartens opptreden. Her som ellers er det realiteten som er avgjørende. Tingretten konkluderer blant annet med at ankemotparten var kontraktsrettslig forpliktet til å formidle hovedinnholdet i Quote A til ankemotparten, at måten dette skjedde på var i samsvar med kontraktsgrunnlaget, at ankemotparten hadde gjort det som kunne kreves for å kvalitetssikre opplysningene og at det var nødvendig å orientere ankende parter om opplysningene før man eventuelt gikk videre med ytterligere undersøkelser.

Etter lagmannsrettens vurdering gjenspeiler tingrettens premisser nettopp en gjennomgang av ankemotpartens opptreden sett i forhold til en aktsomhets – og forsvarlighetsstandard. Dette gjelder selv om tingretten ikke uttrykkelig knytter drøftelsen til begreper som aktsomhet, aktsom eller lignende.

I ankeerklæringen er det vist til flere forhold som hevdes å underbygge at ankemotparten ikke opptrådte aktsomt ved presentasjonen av Quote A. Det er vist til at beskyldningene var alvorlige, at kilden var og fortsatt er ukjent, at mistanken var ubegrunnet og ikke belagt med bevis, og at ordvalg, form og tidspunkt for fremsettelsen av utsagnet var kritikkverdig. Det er også anført at i en slik situasjon må det foreligge spesielle grunner dersom mortifikasjon ikke tillates og at slike grunner ikke foreligger i saken.

Lagmannsretten er enig med tingretten i at det var nødvendig for ankemotparten å konfrontere ankende parter med opplysningene før ytterligere undersøkelser eventuelt ble iverksatt, jf dommen side 18-29. Lagmannsretten er videre enig med tingretten i at ankemotparten til da hadde gjort de undersøkelser som kontraktsforpliktelsen påla selskapet, før opplysningene ble presentert for de ankende parter. Feil ved fremgangsmåte, form, valg av tidspunkt eller hvem opplysningene skulle presenteres for, kan lagmannsretten ikke finne. De avgjørelser det er vist fra EMD er heller ikke egnet til å endre vurderingen.

Lagmannsretten anser det etter dette klart at anførselen om at tingretten ikke har trukket aktsomhetsspørsmålet inn i sin vurdering, eller at vurderingen preges av saksbehandlingsfeil eller lovanvendelsesfeil, ikke vil føre fram.

I ankeerklæringen er det i tillegg vist til to forhold som var fremme for tingretten men som tingretten anføres ikke å ha vurdert betydningen av. Anførselen er knyttet til innholdet i og analysen av 5 spørsmål fra vitnet E til det detektivbyrået ankemotparten benyttet, før møtet

hvor Quote A ble presentert, jf vedlegg 3 til ankeerklæringen. Det hevdes at spørsmålene, eksempelvis spørsmål 3 og analyse av svarene, gir grunnlag for sterke bebreidelser mot ankemotparten for mangel på aktsomhet. I tillegg anføres det at ankemotparten brøt klausulen i intensjonsavtalen punkt 7 tredje ledd ved å presentere Quote A.

Lagmannsretten kan ikke se at anførlene gir grunnlag for tvil om riktigheten av tingrettens dom. Som ankende parter selv anfører, var de spørsmål som reises, fremme for tingretten. Tingretten var således oppmerksom på problemstillingene, noe som for øvrig fremgår blant annet av tingrettens dom side 12, hvor det er referert til de omtalte spørsmålene.

Lagmannsretten mener også at tingrettens redegjørelse for faktum, jf særlig dommen side 12-13, sammenholdt med drøftelsen på side 17 flg, viser at tingretten i nødvendig utstrekning også har vurdert betydningen av spørsmålene og svarene sett i forhold til ankemotpartens beslutning om å presentere Quote A for de ankende parter og måten dette ble gjort på.

At spørsmål 3 omhandler mulige pengeoverføringer fra X til NPS når det (ifølge spørsmålet) var EPA som utstedte lisensene, anser lagmannsretten ikke for avgjørende i forhold til de spørsmål saken gjelder. Det samme gjelder det svar vitnet E ifølge de ankende parter skal ha formidlet til tingretten. Lagmannsretten kan ikke se at det som anføres tilsier at ankemotparten visste « før beskyldningen ble fremsatt at den etter sitt eget innhold ikke kunne være riktig ... » og av den grunn « . . burde ha forstått at den ikke kunne fremsettes overfor X i det hele tatt.» I tråd med dette finner lagmannsretten det klart at ankemotparten heller ikke brøt klausul 7 tredje ledd. Lagmannsretten er enig med tingretten i at med den informasjon ankemotparten satt med på det aktuelle tidspunkt, var det nødvendig å foreta ytterligere undersøkelser/oppfølging. Lagmannsretten kan, som nevnt, ikke finne at det er grunnlag for å bebreide ankemotparten for valg av tidspunkt eller fremgangsmåte. Det samme gjelder anførselen om at ankemotparten alternativt kan bebreides for å ha holdt tilbake informasjon av avgjørende betydning ved at den hele og fulle sannhet ikke ble fortalt eller ved at nærmere underlagsdokumentasjon ikke ble fremlagt. Lagmannsretten har ved sin vurdering også sett hen til at ankemotpartens kilde skal ha vært anonym samt anførlene om at det kan stilles spørsmål ved hvilke motiver ankende part hadde for å presentere Quote A. Etter lagmannsrettens oppfatning var det ikke et forsvarlig alternativ for ankemotparten ikke å forelegge opplysningene for de ankende parter.

Under henvisning til ovenstående finner lagmannsretten det klart at anken ikke vil føre fram på noe punkt og at den ikke bør fremmes. Straffeprosessuelt blir anken å nekte fremmet i medhold av strpl § 321 andre ledd.

Lagmannsretten finner det videre klart at heller ikke den sivilrettslige anken vedrørende erstatningskravet vil føre fram og at det ikke er grunn til å fremme anken. Anken på dette punkt nektes fremmet i medhold av tvisteloven § 29-13 andre ledd. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig å vise til ovennevnte vurderinger. I tillegg bemerkes det at lagmannsretten ikke kan finne holdepunkter for offentlighetens kjennskap til saken, kan tilbakeføres til ankemotparten eller noen denne hefter for.

Ankemotparten har lagt ned påstand om å bli tilkjent sakskostnader for lagmannsretten. Beløp er ikke oppgitt og settes skjønsmessig til kr 10 000,-. Kostnadsansvaret er solidarisk for de ankende parter. For øvrig vises det til strpl § 440 første ledd jf tvisteloven § 20-2 første jf andre ledd. Det er ikke grunn til å anvende noen av unntaksbestemmelsene.

For ordens skyld bemerkes at ankemotparten frafalt krav på sakskostnader for tingretten, jf dommen side 20. Det er derfor ikke sakskostnadskrav for tingretten å ta stilling til.

Beslutningen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Ankene nektes fremmet.*
  - 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A, C, B, X Africa AS og X Africa Ltd til Statoil ASA, kr 10.000,- kronertitusen 00/100, innen 2 – to – uker fra forkynnelse av beslutningen.*
-